

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, dana 14.juna 2021.godine
Br.ref.:RK 1808/21

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI131/20

Podnosilac

Arjana Syla

Ocena ustavnosti
rešenja Vrhovnog suda Rev. 351/2019 od 25. juna 2020. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija, i
Nexhmi Rexhepi, sudija.

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnela Arjana Syla iz Prištine, koju zastupa Xhemajl Syla iz Podujeva (u daljem tekstu: podnositeljka zahteva).

Osporena odluka

2. Podnositeljka zahteva osporava rešenje [Rev. 351/2019] od 25. juna 2020. godine Vrhovnog suda Kosova (u daljem tekstu: Vrhovni sud).

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar ovog zahteva je ocena ustavnosti osporenog rešenja, kojim podnositeljka zahteva navodi da su joj povređena prava zagantovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6. [Pravo na pravično suđenje] Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članu 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilima 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] i 59 [Vrste odluka] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

5. Dana 11. septembra 2020. godine, podnositeljka zahteva je podnela zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
6. Dana 24. septembra 2020. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Selvete Gërxhaliu-Krasniqi za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno do sudija: Radomir Laban (predsedavajući), Remzije Istrefi-Peci i Nexhmi Rexhepi (članovi).
7. Dana 28. septembra 2020. godine, Sud je obavestio podnositeljku zahteva o registraciji zahteva i kopiju zahteva dostavio Vrhovnom sudu.
8. Dana 6. oktobra 2020. godine, zastupnik podnositeljke zahteva je podneo punomoćje Sudu.
9. Dana 5. maja 2021. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

10. Podnositeljka zahteva je po drugi put podnela zahtev Sudu u vezi sa njenim slučajem, osporavajući različite odluke redovnih sudova. Ranije je podnela zahtev sa br. KI121/11, kojim je osporavala presudu Vrhovnog suda Kosova Rev. 134/2010 od 17. maja 2011. godine. Sud će predstaviti činjenično stanje odvojeno za svaki slučaj pojedinačno, i to kao što sledi: KI121/11 i KI131/20.

Pregled činjenica u vezi sa zahtevom KI121/11

11. Sporna imovina, stan u prizemlju, površine 73,58 m², je dodeljena na korišćenje Xh.J., u to vreme radniku Organizacije udruženog rada „Televizija Priština“, ugovorom br. 01-2218 od 10. aprila 1979. godine.
12. Nakon toga, 8. oktobra 1979. godine, Xh.J. je zaključio ugovor br. 1193/9287 sa SIZ-om za stanovanje i poslovni prostor u Prištini, za stalno korišćenje stana, zajedno sa svojom suprugom, koja je takođe bila zaposlena u „Televiziji Priština“.
13. Nakon što su Xh.J. i njegova supruga izbačeni sa posla 1994. godine, oni su izbačeni i iz stana.
14. Sekretarijat za urbanizam i stambena pitanja skupštine Priština je 15. februara 1994. godine, rešenjem br. 360-389, dodelio gore navedeni stan na stalno korišćenje N.V.-u.
15. Dana 14. maja 1997. godine, N.V. je, koja je u to vreme radila u Opštinskom sudu u Prištini, zaključila ugovor br. 287/1 sa Javnim stambenim preduzećem u Prištini o zakupu gore navedenog stana.
16. Dana 26. marta 1999. godine, N.V. je zaključila ugovor Vr. br. 107/99 o kupoprodaji gore navedenog stana i od tog vremena se navodi kao vlasnik stana.
17. Dana 28. aprila 2005. godine, suprug podnosioca zahteva F.S. (sada pokojni) je zaključio kupoprodajni ugovor sa N.V., plaćajući joj 50.000 € (pedeset hiljada evra). Ovaj ugovor je overen u Opštinskom sudu u Prištini pod naslovom Vr. br. 4424/2005.
18. U međuvremenu su Direkciji za stambena i imovinska pitanja - HABITAT podneta tri zahteva za razmatranje u vezi sa spornim stanom: Xh.J., pod br. DS 008127, N.V., pod br. DS 00419 i D.P., pod br. DS 603193.
19. Dana 30. aprila 2005. godine, DSIP je odlukom [HPCC/D/181/2005/A&C], licu XH.J., čiji je zahtev kvalifikovan kao zahtev kategorije A, priznao pravo stanovanja u predmetnom stanu i isti mu vratio, dok je zahteve N.V. i D.P. kvalifikovane kao zahtevi kategorije „C“, uključujući i zahtev F.S., u vezi sa ovim stanom, odbio.
20. Nakon pravosnažnosti odluke Komisije, Xh.J. je tražio povraćaj posedovanja imovine. Službenici Direkcije za stambena i imovinska pitanja - HABITAT su 7. maja 2007. godine oslobodili imovinu od ljudi i stvari, dok su 8. maja 2007. godine ključevi imovine predati g. Xh. J. i nakon toga je Direkcija za stambena i imovinska pitanja - HABITAT zaključila sva tri zahteva: DS000419, DS008127 i DS603193 čime se okončava njena nadležnost nad ovim pitanjem.
21. Neodređenog datuma, lice F.S. (pokojni suprug podnositeljke zahteva) je podnelo tužbu Opštinskom sudu u Prištini (u daljem tekstu: Opštinski sud)

protiv lica Xh.J., gde je zahtevalo da se obaveže tuženi da oslobodi sporni stan od svih ljudi i stvari i da ga preda tužiocu u posed, navodeći da je bio vlasnik na osnovu ugovora o kupoprodaji (Vr. br. 4424/2005) od 22. juna 2005. godine.

22. Dana 28. maja 2009. godine, Opštinski sud je, presudom [C. br. 1185/2007], odbio, kao neosnovan, tužbeni zahtev tužioca F.S, kojim je tražio da se obaveže tuženi XH.J. da oslobodi stan od ljudi i stvari i da ga preda u posed tužiocu.
23. Protiv presude Opštinskog suda [C. br. 1185/2007], F.S. je uložio žalbu Okružnom sudu u Prištini (u daljem tekstu: Okružni sud), sa predlogom da se ožalbena presuda preinači ili ukine i stvar vrati prvostepenom sudu na presuđivanje.
24. Dana 4. marta 2010. godine, Okružni sud je, presudom [Ac. br. 1412/2009] (i) usvojio žalbu tužioca F.S., kao osnovanu; (ii) preinačio presudu Opštinskog suda [C. br. 1185/2007] od 28. maja 2009. godine; (iii) obavezao tuženog Xh.J. da oslobodi dvosoban stan –podrum od ljudi i stvari i preda u posed tužiocu– koji se nalazi u Prištini u naselju “Ulpijana” C-2/1 u površini od 52.00 m².
25. Neodređenog datuma, lice Xh.J. je izjavilo reviziju na presudu Okružnog suda pred Vrhovnim sudom zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, uz predlog da se presuda drugostepenog suda preinači, tako da se odbije tužba, kao nedozvoljena.
26. Dana 17. maja 2011. godine, Vrhovni sud je, presudom [Rev. br. 134/2010], usvojio zahtev za reviziju, kao osnovan, gde je odlučio da preinači presudu [Ac. br. 1412/2009] od 4. marta 2010. godine Okružnog suda, dok je presudu [C. br. 1185/2007] od 28. maja 2009. godine Opštinskog suda ostavio na snazi. Vrhovni sud je, između ostalog, istakao:

„Prema oceni Vrhovnog suda, pravni stav prvostepenog suda je pravičan i zasnovan na zakonu, jer je odluka Saveta zaposlenih OUR-a „Televizija Prištine“ usvojena 2.10.1973. godine, na osnovu koje je tuženi zaključio ugovor o korišćenju sa relevantnim SIZ-om, nikada nije poništena bilo kojim eventualnim aktom ili eventualnim postupkom, pa kao takva, ostaje sa punim pravnim dejstvom. HABITAT je takođe prihvatio pravo na korišćenje tuženog nad predmetnim stanom prema njegovom zahtevu br. DS 008127, odlukom Komisije za imovinsko stambena pitanja br. HPCC/D/181/2005/A“.

Dodajući dalje:

„Član 37. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima predviđa da vlasnik može tužbom zahtevati od držaoca povraćaj individualno određene stvari. Vlasnik mora dokazati da na stvar čiji povraćaj traži ima pravo svojine, kao i da se stvar nalazi u faktičkoj vlasti tuženog. U ovom slučaju, tužilac nije dokazao pravo svojine nad nepokretnošću, čiji povraćaj traži, stoga je preinačena presuda drugostepenog suda, zbog pogrešne primene materijalnog prava, tako da je ostala na snazi presuda

prvostepenog suda koji je pravilno primenio materijalno pravo kada je utvrdio da je zahtev tužioca neosnovan“.

27. Dana 13. septembra 2011. godine, podnositeljka zahteva je podnela zahtev KI121/11 Sudu, tražeći ocenu ustavnosti presude Vrhovnog suda Kosova Rev. 134/2010 od 17. maja 2011. godine.
28. Dana 18. oktobra 2012. godine, Sud je doneo rešenje o neprihvatljivosti u slučaju KI121/11, kojim je zahtev podnositeljke proglasio kao neprihvatljiv.

Pregled činjenica u vezi sa ovim zahtevom KI131/20

29. Xh.J. je, ne mogavši da koristi stan, dok mu je pravo na stan priznato odlukom KSIP-a [HPCC/D/181/2005/A&C] od 30. aprila 2005. godine i na osnovu te odluke, tužilac Xh.J. je i zaključio ugovor o kupovini predmetnog stana sa Kosovskom agencijom za privatizaciju, podneo tužbu Osnovnom sudu u Prištini (u daljem tekstu: Osnovni sud) protiv podnositeljke zahteva (udovica lica F.S.) sa zahtevom da (i) mu tužioci predaju i oslobode od ljudi i stvari nepokretnost - stan u Prištini, naselje Ulpijana; (ii) da se obaveže podnositeljka zahteva da mu nadoknadi materijalnu štetu zbog nemogućnosti korišćenja stana; (iii) da se ugovor o kupoprodaji nepokretnosti-stana zaključen između N.V., kao prodavca, i F.S., kao kupca, proglasi ništavim i da u budućnosti ne proizvodi pravno dejstvo.
30. Podnositeljka zahteva je podnela protiv-tužbeni zahtev Osnovnom sudu protiv lica Xh.J i tražila da se utvrdi da je vlasnica predmetnog stana.
31. Dana 11. jula 2014. godine, Osnovni sud je, presudom [C. br. 2136/11]: (i) delimično usvojio tužbeni zahtev tužioca Xh.J na sledeći način: (ii) obavezao podnositeljku zahteva i NTP "Ledri Collection" u Prištini da tužiocu preda i oslobodi od ljudi i stvari nepokretnost u Prištini, naselje Ulpijana, C-2, ulaz 1, stan br. 17-podrum; (iii) obavezao podnositeljku zahteva da tužiocu Xh.J nadoknadi materijalnu štetu zbog nemogućnosti korišćenja stana za period od 24.09.2008. godine do 31.07.2014. godine u iznosu od 49.215.04 evra, dok će u buduće od 01.08.2014. godine pa nadalje do predaje stana za svaki mesec plaćati 650 (šesto pedest) evra, kamatu od dana prijema presude, na osnovu novčanih sredstva koje plaćaju banke na štedne uloge oročene preko godinu dana, kao i da obojica tuženih plate troškove postupka; (iv) odbio, kao neosnovan, drugi deo tužbenog zahteva tužioca Xh.J, kojim je tražio da se utvrdi da je ugovor o kupoprodaji nepokretnosti-za kupovinu stana zaključen između N.V. kao prodavca, i F.S. kao kupca, overen u Opštinskom sudu u Prištini sa brojem Vr. 4424/2005 od 22.06.2005. godine sa potvrdama o vlasništvu jedinice 0-71714059-07435-1-Bl=0, ZK Priština, katastarska kancelarija u Prištini, i sva dejstva koja su do sada proizvela, ništav, i da isti kao takvi neće imati pravno dejstvo u budućnosti; (v) odbio, kao neosnovan, protiv-tužbeni zahtev podnositeljke, kojim je tražila da se utvrdi da je ona vlasnik predmetnog stana.
32. Protiv presude [C. br. 2136/11] od 11. jula 2014. godine Osnovnog suda, žalbu su uložili: (i) podnositeljka zahteva zbog bitne povrede odredaba parničnog

postupka, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja, pogrešne primene materijalnog prava i predložila da se presuda prvostepenog suda u odobravajućem i obavezujućem delu kao pod tačkom I, II i IV izreke preinači, i da se njen tužbeni zahtev usvoji i stvar vrati na presuđivanje; (ii) tužilac Xh.J., koji je osporio presudu pod tačkom III izreke, zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se žalba usvoji, kao osnovana, a da se osporena presuda preinači.

33. Dana 22. jula 2019. godine, Apelacioni sud je, presudom [Ac. br. 4715/2014]: (i) usvojio žalbu tužioca Xh.J, i ukinuo deo III presude C. br. 2136/2011 od 11. jula 2014. godine Osnovnog suda, koji se odnosi na odbijanje, kao neosnovanog, drugog dela tužbenog zahteva tužioca, kojim je tražio da se utvrdi da je ugovor o kupoprodaji nepokretnosti-za kupovinu stana zaključen između N.V., kao prodavca, i F.S., kao kupca, overen u Opštinskom sudu u Prištini sa brojem Vr. 4424/2005 od 22.06.2005. godine sa potvrdama o vlasništvu jedinice 0-71714059-07435-1-BI=0, ZK Priština, katastarska kancelarija u Prištini, i sva dejstva koja su do sada proizvela, ništav, i da isti kao takvi neće imati pravno dejstvo u budućnosti, i u ovom delu predmet se vraća na presuđivanje prvostepenom sudu; i (ii) odbio, kao neosnovanu, žalbu podnositeljke zahteva i NTP "Ledri Collection" XH.S.
34. Na presudu Apelacionog suda, podnositeljka zahteva je izjavila reviziju Vrhovnom sudu, zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava, sa predlogom da se ukinu presude nižestepениh sudova i predmet vrati prvostepenom sudu na presuđivanje.
35. Dana 25. juna 2020. godine, Vrhovni sud je, presudom [Rev. br. 351/2019], odbio, kao neosnovanu, reviziju podnositeljke zahteva, izjavljenu na presudu Apelacionog suda Ac. br. 4715/2014 od 22. jula 2019. godine.

Navodi podnosioca

36. Podnositeljka zahteva osporava presudu [Rev. 351/2019] od 25. juna 2020. godine Vrhovnog suda, navodeći da je ista doneta uz povredu njenih osnovnih prava i sloboda zagarantovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa članom 6. [Pravo na pravično suđenje] EKLJP-a.
37. Podnositeljka zahteva navodi da su redovni sudovi, time što nisu usvojili njen protiv-tužbeni zahtev, povredili jednakost pred zakonom zagarantovanu članom 31. Ustava i članom 6. EKLJP-a, jer u obrazloženju presuda redovnih sudova nisu navedeni razumljivi razlozi, te da su izneti razlozi kontradiktorni i prema njoj, sudovi su presudili presuđenu stvar.
38. Pored toga, podnositeljka zahteva ističe da je Vrhovni sud, time što nije razmotrio njenu reviziju, povredio odredbe Ustava i EKLJP-a. Podnositeljka zahteva dalje ističe da *"ugovor o kupoprodaji nepokretne imovine na osnovu kojeg je pokojni suprug, F.S., kao vlasnik, stupio u posedovanje i korišćenje ove nepokretne imovine na osnovu ugovora o kupoprodaji, još nije poništen kao nevažeći, prema tome, dok se ovaj ugovor ne poništi pravosnažnom*

presudom u skladu sa odredbama člana 20. stav 1, vezano sa članom 3. stav 1, Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima, koji je bio primenljiv zakon na Kosovu u vreme zaključivanja ugovora, ovaj ugovor je pravno validan i stvara pravne efekte između ugovornih strana”.

39. Podnositeljka zahteva ističe da u skladu sa praksom ESLJP-a, tokom razmatranja parnične stvari, sudska odluka treba da sadrži razumljivo obrazloženje u skladu sa standardima prava na pravično suđenje. Ona dalje ističe da je *“obrazloženje sudske odluke razumljivo samo kada su odlučne činjenice za pravično i zakonito suđenje kao i okolnosti konkretnog slučaja obrazložene i izneti razlozi za svaki sporni dokaz moraju biti u potpunom skladu sa istinskim sadržajem razmotrenih dokaza, dakle izreka i obrazloženje sudskih odluka moraju biti razumljivi, sa potpunim i odgovarajućim obrazloženjem za primenu – izvršenje, dakle kao takvi ne mogu biti nejasni i neprikladni za izvršenje”*. S tim u vezi, podnositeljka zahteva ističe da presuda Vrhovnog suda ne sadrži razumljivu izreku, zato što se ne zna u kom delu izreke je potvrđena presuda Apelacionog suda i Osnovnog suda. Podnositeljka zahteva se poziva na slučaj ESLJP-a *Van De Hurk protiv Holandije*.
40. Na kraju, podnositeljka zahteva traži od Suda da: (i) usvoji njen zahtev, kao osnovan; (ii) da utvrdi da postoji povreda člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a; i (iii) da poništi presude redovnih sudova i proglasi ih ništavim.

Ocena prihvatljivosti zahteva

41. Sud prvo ocenjuje da li je podnositeljka zahteva ispunila uslove prihvatljivosti, koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovníkom.
42. Sud podseća da je podnositeljka zahteva za istu stvar podnela dva zahteva Sudu. Prvi zahtev KI121/11 je proglašen kao neprihvatljiv rešenjem o neprihvatljivosti KI121/11.
43. U ovom zahtevu KI131/20, podnositeljka zahteva osporava presudu [Rev. 351/2019] od 25. juna 2020. godine Vrhovnog suda. Shodno tome, Sud će se ograničiti samo na ocenu odluka redovnih sudova koje se odnose na zahtev KI131/20.
44. U tom smislu, Sud se prvo poziva na članove 113.1 i 113.7 [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:

Član 113

“1. Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.

45. Sud se dalje poziva na članove 47. [Individualni zahtevi], 48. [Tačnost podneska] i 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuju:

Član 47
[Individualni zahtevi]

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48
[Tačnost podneska]

Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređeni koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori.

Član 49
[Rokovi]

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku.[...]”

46. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud smatra da je podnositeljka zahteva ovlašćena strana; osporava akt javnog organa, odnosno presudu [Rev. 351/2019] od 25. juna 2020. godine Vrhovnog suda; naglasila je osnovna prava i slobode za koje navodi da su joj povređena; iscrpela je sva pravna sredstva propisana zakonom i podnela je zahtev u skladu sa rokovima propisanim zakonom.

47. Međutim, pored ovih uslova, Sud takođe treba da razmotri da li je podnositeljka zahteva ispunila uslove prihvatljivosti propisane u pravilu 39 [Kriterijum o prihvatljivosti] Poslovnika. Pravilo 39 (2) posebno propisuje:

“(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju”.

48. Sud primećuje da se u suštini svi navodi podnositeljke zahteva uglavnom odnose na povredu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a. S tim u vezi, podnositeljka zahteva se žali da su u njenom slučaju sudovi pogrešno utvrdili činjenice i nisu dovoljno obrazložili svoje odluke.

49. Što se tiče ovih navoda, Sud prvo ističe da se, kao opšte pravilo, navodi o pogrešnom utvrđivanju činjenica, pogrešnom tumačenju zakona, za koje se navodi da su izvršili redovni sudovi, odnose na oblast zakonitosti i kao takvi, ne spadaju u nadležnost Suda i zbog toga, Sud ih, u principu, ne može razmotriti (vidi, slučaj Suda br. KIO6/17, sa podnosiocem zahteva: *L.G. i petoro drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 25. oktobra 2016. godine, stav 36; slučaj br. KI122/16, sa podnosiocem zahteva: *Riza Dembogaj*, presuda od 30. maja 2018. godine, stav 56; i KI49/19 sa podnosiocem zahteva: *Limak Kosovo International Airport S.H.A. „Adem Jashari“*, rešenje o neprihvatljivosti od 10. oktobra 2019. godine, stav 47).
50. Sud je dosledno ponavljao da nije njegova dužnost da se bavi greškama u činjenicama ili zakonu za koje se navodi da su ih počinili redovni sudovi (*zakonitost*), osim i u meri u kojoj su te greške mogle povrediti prava i slobode zaštićene Ustavom (*ustavnost*). Sam Sud ne može oceniti zakon koji je doveo dotle redovni sud da usvoji jednu umesto neke druge odluke. U suprotnom, Sud bi postupao kao sud „*četurtog stepena*“, što bi rezultiralo prevazilaženjem granica postavljenim u njegovoj nadležnosti. Zapravo, uloga je redovnih sudova da tumače i primenjuju relevantna pravila procesnog i materijalnog prava (vidi, slučaj ESLJP-a, *García Ruiz protiv Španije*, presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28; i vidi, takođe, između ostalog, slučajeve Suda: KI70/11, sa podnosiocem zahteva: *Faik Hima, Magbule Hima i Besart Hima*, rešenje o neprihvatljivosti od 16. decembra 2011. godine, stav 29; KIO6/17, gore citiran, stav 37; KI122/16, gore citiran, stav 57; i KI49/19, gore citiran, stav 48).
51. Ovaj stav je dosledno zauzimao Sud na osnovu sudske prakse ESLJP-a, koji jasno navodi da nije uloga ovog Suda da razmatra zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primene materijalnog prava (vidi, slučaj ESLJP-a, *Pronina protiv Rusije*, presuda od 30. juna 2005. godine, stav 24; i slučajeve Suda KIO6/17, gore citiran, stav 38; i KI122/16, gore citiran, stav 58; i KI49/19, gore citiran, stav 49).
52. Sud, međutim, naglašava da sudska praksa ESLJP-a i Suda takođe definiše okolnosti pod kojima treba napraviti izuzetke od ovog stava. ESLJP je naglasio da sve dok domaći organi, odnosno sudovi, imaju primarnu obavezu da reše probleme u vezi sa tumačenjem zakona, uloga Suda je da osigura ili verifikuje da efekti tog tumačenja budu kompatibilni sa EKLJP-om (vidi: slučaj ESLJP-a, *Miragall Escolano i drugi protiv Španije*, presuda od 25. maja 2000. godine, stavovi 33-39).
53. Shodno tome, iako je uloga Suda ograničena u pogledu ocene tumačenja zakona, on mora osigurati i preduzeti mere kada primeti da je sud „*primenio zakon na očigledno progresan način*“ u određenom slučaju, što je moglo rezultirati „*proizvoljnim*“ ili „*očigledno neobrazloženim zaključcima*“ za podnosioca zahteva (što se tiče osnovnih načela u vezi sa očigledno pogrešnim tumačenjem i primenom zakona, vidi, između ostalog, slučaj Suda br. KI154/17 i 05/18, sa podnosiocima zahteva: *Basri Deva, Afërdita Deva i Društvo sa ograničenom odgovornošću „BARBAS“*, rešenje o neprihvatljivosti od 28. avgusta 2019. godine, stavovi 60 do 65 i druge reference tamo korišćene).

54. U tom smislu, Sud primećuje da se u okolnostima ovog slučaja, suštinsko pitanje odnosi na navod podnositeljke zahteva u vezi sa stanom za koji navodi da joj pripada na osnovu ugovora o kupoprodaji, koji je njen pokojni suprug F.S., kao kupac, zaključio sa N.V., kao prodavac. Predmetni stan je bio u imovinskom sporu između N.V. i Xh.J., gde je vlasništvo nad predmetnim stanom dobilo lice Xh.J. na osnovu odluke DSIP-a [HPCC/D/181/2005/A&C] od 30. aprila 2005. godine i o toj odluci su obaveštene strane, tako da je pravo na stan priznato tužiocu Xh.J., dok je na osnovu te odluke zaključen i ugovor o kupovini predmetnog stana, gde je kao prodavac bila Kosovska agencija za privatizaciju, a kao kupac Xh.J., dana 14. maja 2014. godine se potvrđuje da je tužiocu Xh.J., nakon što mu je priznato pravo na stan, omogućena i kupovina stana i na taj način je postao vlasnik predmetnog stana. Redovni sudovi su odlučili da stan pripada licu Xh.J. na osnovu odluke DSIP-a koja je pravosnažna, a odluke DSIP-a ne podležu oceni nijednog suda.
55. Pored toga, Sud primećuje da su redovni sudovi razmotrili sve navode podnositeljke zahteva i obrazložili svoje odluke na osnovu činjenica i dokaza koji su bili relevantni za slučaj.
56. Što se tiče navoda podnositeljke zahteva, Osnovni sud je, svojom presudom [C. br. 2136/11] od 11. jula 2014. godine, između ostalog, istakao:

“Sud nakon utvrđivanja ovog činjeničnog stanja, ocenjuje da odluka HPCC-a (Direkcije za stambeno imovinska pitanja) REC 76/2006 od 16. oktobra 2006. godine, kojom se podneti zahtev za ponovno razmatranje od g. Syle, odbija i ostavljanjem na snagu odluke prvog stepena HPCC/D, 181/2005, A&C od 30. aprila 2005. godine i ovom odlukom su obaveštene strane, tako da je pravo stanja priznato tužiocu Xh.J., a na osnovu ove odluke je zaključen i ugovor o kupovini predmetnog stana, gde je kao prodavac Kosovska Agencija za Privatizaciju i kao kupac je Xh.J., 14.05.2014. godine se utvrđuje da tužiocu nakon što priznato pravo stana, istom je omogućena i kupovina stana, tako da prema oceni prvostepenog suda, postao vlasnik predmetnog stana. Sud ocenjuje da je odluka od 30. aprila 2005. godine HPCC-a pravno formalni akt jer je konačnog oblika od trenutka kada je ostavljen na snagu odlukom od 16. oktobra 2006. godine i ta odluka je materijalno pravni akt jer je tužiocu priznato pravo stana, tako da su odluke HPCC-a odluke koje ne podvrgavaju oceni i obavezi ovog suda.

Sud ocenjuje da je HPCC, prilikom donošenja njegove odluke od 30. aprila 2005. godine, pravo stana priznao tužiocu, a za ovu okolnost je obavešten prodavac, kao i kupac F.S., sada pokojni, oni su, zaključivanjem ugovora overenog u Opštinskom sudu u Prištini Vr. 4424/2005 od 22.06.2005. godine, gotovo dva meseci nakon donošenja odluke HPCC-a, sami rizikovali i obe ugovorne strane su nesavesne strane. Ovaj sud nema pravog ovlašćenja da ocenjuje zakonitost odluke od 30. aprila 2005. godine, ali u konkretnom slučaju, prema oceni ovog suda, odluka o kojoj je reč je pravosnažna i obavezna za strane koje su imale zahteve i za strane koje su zaključile ugovor posle ovog datuma. Tako da sud ocenjuje da je odluka HPCC-a obavezujuća i za ovaj sud i ova odluka je pravno

materijalni akt, jer tužiocu XH.J. priznaje pravo posedovanja i na osnovu ovog akta, tužilac je kupio stan od PKA-a, tako da zbog ovih okolnosti, ovaj sud ocenjuje da nema pravnog osnova tvrdnja protiv tužilje što se tiče sticanja vlasništva po jačoj pravnoj osnovi u smislu člana 41. ZOSPO-a, i zbog ovog razloga je odbijen protiv tužbeni zahtev tužilje A.S.”.

57. Razmatrajući iste navode, Apelacioni sud je, svojom presudom [Ac. br. 4715/2014] od 22. jula 2019. godine, između ostalog, istakao:

“Uz pravičnu procenu izvedenih dokaza, prvostepeni sud je na ubedljiv način i u potpunosti utvrdio relevantno činjenično stanje za donošenje odluke u ovom sporu, pravično potvrđujući da je tužilac vlasnik sporne nepokretne imovine i pošto je vlasnik, u tom slučaju je s pravom utvrdio da stoji obaveza tuženih da tužiocu predaju i oslobode od ljudi i stvari spornu nepokretnu imovinu kao i pravično je obavezao prvu tuženu A.S., da tužiocu naknadi materijalnu štetu zbog nemogućnosti korišćenja stana za period od 24.09.2008. godine do 31.07.2014. godine, u iznosu od 49.215,04 €, a ubuduće od 01.08.2014. godine pa nadalje do predaje stana, za svaki mesec plati po 650 €, kamatu i troškove postupka u iznosu od 1.664 €. Istovremeno ovaj sud utvrđuje da je prvostepeni sud pravičnom procenom izvedenih dokaza pravično utvrdio činjenično stanje što se tiče tužbenog zahteva protiv tužilje A.S. i pravičnom primenom materijalnog prava je pravično odbio protiv tužbu da se utvrdi da je vlasnica sporne nepokretne imovine prema jačoj pravnoj osnovi i u tom pogledu je dao dovoljne razloge, razloge koje priznaje i ovaj sud”.

58. Vrhovni sud je, presudom [Rev. br. 351/2019], odbio reviziju podnositeljke zahteva, gde je, između ostalog, istakao:

“Vrhovni sud Kosova je procenio kao neosnovane navode revizije da je pobijana presuda doneta sa suštinskim povredama odredbi parničnog postupka iz člana 182. (n) ZPP-a, jer kako se ističe, izreka presude je nerazumljiva i u suprotnosti sa datim razlozima i da obrazloženje ne sadrži razloge o odlučujućim činjenicama. Prema proceni ovog Suda, pobijana presuda nije obuhvaćena takvim povredama postupka, jer izreka presude sadrži pojedinačno utvrđenu stvar, predaja kojeg se zahteva i to svim podacima za sporni stan, prema tome, ne stoje navodi revizije da nema podataka o spornom stanu.

Navodi revizije da prvostepeni sud odbija zahtev od protivtužbe tuženih, samo činjenicom jer se nisu uručili originali dokazi što se tiče dodele stana su neosnovani jer odluka HPCC Rec.br. 76/2006 od 16. oktobra 2006. godine, kojom se podneti zahtev od Faton Sylja odbija kao neosnovan i ostavlja na snazi odluka prvog stepena HPCC D 181/2005 od 30. aprila 2005. godine, kojom je priznato pravo stanovanja tužiocu, tako da su odluke HPCC-a odluke koje se ne podvrgavaju oceni suda i obavezuju sud na osnovu člana 2.7 Uredbe UNMIK-a 1999/23. Na osnovu člana 2.2 Uredbe UNMIK-a 2000/60, određeno je da: „Bilo koja osoba čija su imovinska prava izgubljena između 23. marta 1989. godine i 24. marta 1999. godine kao posledica diskriminacije ima pravo na naknadu u skladu

sa ovom Uredbom. Naknada može da ima oblik povraćaja imovinskog prava ili kompenzacije“. Tužilac koji je izgubio pravo korišćenja u stan kao posledica diskriminacije, isti je stekao pravo povraćaja odlukom HPCC od 30.04.2005. godine i na osnovu ove odluke, stekao je pravo na kupovinu stana na osnovu Zakona o prodaji stanova za koje postoji imovinsko pravo (04/L-061) i svaki ugovor kupoprodaje, posle odluke HPCC-a, na osnovu člana 5.2 Uredbe UNMIK-a 2000/60 je nevažeća i nema pravnu moć. Prema tome i navodi tuženog da tužilac nije mogao da zaključi ugovor kupoprodaje sa KAP-om su neosnovani pošto je stan bo registrovan na ime tužioca”.

59. Shodno tome i kao što je gore razrađeno, Sud primećuje da su svi redovni sudovi utvrdili da su odluke DSIP-a pravosnažne odluke i ne mogu se razmatrati od strane nijednog drugog upravnog ili sudskog stepena. Što se tiče istih stvari, Sud je odlučio i u drugim slučajevima, gde je utvrdio da su odluke DSIP-a pravosnažne – *res judicata* odluke (vidi, slučajeve Suda: KI104/10, sa podnosiocem zahteva: *Dražo Arsić*, presuda od 23. aprila 2012. godine; KI44/20, KI83/20 i KI102/20, sa podnosiocem zahteva: *Besnik Kavaja*, rešenje o neprihvatljivosti od 22. februara 2021. godine, stav 83).
60. Dakle, Sud naglašava da je jedno od osnovnih načela vladavine prava u demokratskom društvu načelo pravne sigurnosti. Ovo se posebno odnosi na sudske odluke koje su postale *res judicata*. Nijedna strana, bilo fizičko ili pravno lice, nema pravo da zahteva preispitivanje, opoziv, ponovno razmatranje ili ukidanje konačne i pravosnažne odluke, samo u svrhu ponovnog razmatranja i preispitivanja slučaja (vidi, *mutatis mutandis*, *Sovtransavto Holding protiv Ukrajine*, br. 48553/99, § 72, ESLJP 2002-VII, i *Ryabykh protiv Rusije*, br. 52854/99, § 52, ESLJP 2003-IX).
61. Sud zaista smatra da bi preispitivanje, opoziv, ponovno razmatranje ili ukidanje konačne i obavezujuće odluke dovelo do opšte pravne nesigurnosti, koja bi bila u suprotnosti sa osnovnim načelima vladavine prava. Drugim rečima, poništavanje konačnih odluka bi rezultiralo opštom klimom pravne nesigurnosti koja bi pravni poredak učinila potpuno neefikasnim. Shodno tome, poverenje javnosti u pravosudni sistem i samu vladavinu zakona bilo bi značajno smanjeno.
62. U tom smislu, Sud smatra da su redovni sudovi razmatrali i u celosti obrazložili navode podnositeljke zahteva i da postupci pred sudovima u okolnostima ovog slučaja ni na jedan način nisu bili nepravilni ili proizvoljni.
63. U tom smislu, da bi se izbegli nesporazumi od strane podnosilaca zahteva, treba imati u vidu da “pravda” koja se zahteva članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a nije „suštinska“, već „proceduralna“ pravda. U praktičnom smislu, i u principu, to se izražava u kontradiktornom postupku, gde se strane saslušavaju i postavljaju pod istim uslovima pred sudom (vidi, u ovom smislu, slučaj Suda br. KI42/16 sa podnosiocem zahteva: *Valdet Sutaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 7. novembra 2016. godine, stav 41 i druge reference koje su tako pomenute; i KI49/19, gore citiran, stav 55).

64. Sud takođe ističe da član 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a, nikome ne garantuje povoljan ishod u sudskom procesu i ne predviđa da Sud dovodi u pitanje primenu materijalnog prava od strane redovnih sudova u građanskom sporu, gde uglavnom jedna strana dobija, a jedna gubi (vidi, slučajeve Suda: KI118/17, sa podnosiocem zahteva: *Şani Kervan i drugi*, rešenje o neprihvatljivosti od 17. januara 2018. godine, stav 36; KI49/19, gore citiran, stav 54; i KI99/19, sa podnosiocem zahteva: *Persa Raičević*, rešenje o neprihvatljivosti od 19. decembra 2019. godine, stav 48).
65. Prema tome, u ovim okolnostima, na osnovu gore navedenog i uzimajući u obzir navode koje je iznela podnositeljka zahteva i činjenice koje je predstavila, Sud, zasnivajući se i na standarde postavljene u svojoj sudskoj praksi u sličnim slučajevima i sudskoj praksi ESLJP-a, utvrđuje da podnositeljka zahteva nije dokazala i dovoljno potkrepila svoj navod o povredi osnovnih prava i sloboda zagarantovanih članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP-a.
66. U skladu sa svojom konsolidovanom sudskom praksom, Sud dalje ističe da nezadovoljstvo podnosioca zahteva ishodom postupka od strane redovnih sudova, odnosno odlukama Vrhovnog suda, Apelacionog suda i Osnovnog suda, ili samo pominjanje članova Ustava, ne može samo po sebi da pokrene argumentovan navod o ustavnoj povredi. Kada se navode takve povrede Ustava, podnosioci zahteva treba da obezbede obrazložene navode i ubedljive argumente (vidi, *mutatis mutandis*, slučaj *Mezotur – Tiszazugi Tarsulat protiv Mađarske*, ESLJP, presuda od 26. jula 2005. godine, stav 21; i, vidi, takođe, slučaj: KI56/17, sa podnositeljkom zahteva: *Lumturije Murtezaj*, rešenje o neprihvatljivosti od 18. decembra 2017. godine, stav 42).
67. Shodno tome, Sud smatra da podnositeljka zahteva nije potkrepila navode da su relevantni postupci na bilo koji način bili nepravični ili proizvoljni i da su osporenim odlukom povređena prava i slobode zagarantovane Ustavom i EKLJP-om.
68. Kao rezime, u skladu sa pravilom 39 (2) Poslovnika, zahtev je očigledno neosnovan, na ustavnim osnovama, i shodno tome, neprihvatljiv.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud Republike Kosovo, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava i pravilima 39 (2) i 59 (2) Poslovnika, 5. maja 2021. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovu odluku stranama;
- III. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu, u skladu sa članom 20.4 Zakona; i
- IV. Ova odluka stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Selvete Gërxhaliu-Krasniqi

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi